

Crowdsourcing maakt 17e-eeuwse kranten op Delpher beter doorzoekbaar

19-05-2020 10:56

Tijdingen uyt verscheyde Quartieren. N. 9.

Wt Romen den 3. Februarij, 1629.

ALHIER is een Currier uytet Spaensche Leger na Napels gepasseert / om volck te solliciteren tot versterkinge van 't selve Legher / dewyle men berichtinge heeft dat sich de Francopsen aen de Frontieren sterck vergaderen tot secours vanden Hertogh van Mantua.

Insgelijc is een Currier van Palerma hier deur ghepasseert met Wissel-Vrieven aenden Gouverneur van Milaen / tot betalinghe van 't Conincklycke volck.

VVt Venetien den 9. dito.

Van Genua heeftmen / dat aldaer noch gheduytig gepractiseert wierde om onruste te stichten / Aldaer sijn vele Burgers tot Edelluyden gemaecht / die deselve Seigneurije vele gelt verschoten hebben / Ende dewyle de Francopsen van weghen Mantua sulcken onbilyghen versoeck doen / twelck niet in te gaen is; Soo rusten sich de Coningh van Spagnien ende Hertogh van Savoyen sterck met gelt ende volck / ende werden eenighe duysenden van Keyfers volck die aende Swijtsersche Frontieren leggen verwacht.

VVt Praghe den 10. dito.

Alhier wert dagheijcks de Crommel voo den Generael van Friedlandt noch sterck ghevoert. Wt sijn Hoost-quartier Gustrou heeftmen / dat aldaer de vooz desen regierende Hertogh van Mehelemburgh gestopden is.

VVt Breslou den 12. dito.

Den 30. passado sijn de Keijserlycke Soldaten tot Swijnitz / Gaver / Striga en Wurhel inghevalen / ende heeft de Gaverische Overste aende Sweintzer gheschicht / dat sy dit volck dooz ende nae Meeren souden passeren laeten / twelck men oock vertrouwt heeft / ende deselve ingelaten / als sy nu een strate teynde gekomen sijn / hebben sy sich ghewendt / ende alle vier quartieren ingenomen / de Overste vande Stadt hebben de Burgers by Cromslach willen tsamen roepen laten / twelck den Raedt niet heeft consenteren willen. hebben voorsz sommette Burgers geleest / als geen Turck noch Carter doet / Elck Predicant heeft 40. Soldaten ingehadt / die alle schande ende moettwille bedreven hebben / de Burgers heeftmen totten Afsaal vande Evangelische Religie ghedwongen / die gene die Diecht-Zedels ghehaect hebben / heeftmen de Soldaten afgenomen / ende an-

Op Delpher, de website met historisch Nederlandse publicaties, is vanaf vandaag de transcriptie van 6000 Nederlandstalige kranten uit de 17e eeuw en een deel van de Tweede Wereldoorlogskranten doorzoekbaar. Vrijwilligers hebben de afgelopen vijf jaar de krantenartikelen handmatig overgetikt en daarna het resultaat nog eens gecorrigeerd. Het crowdsourcingproject is uitgevoerd als samenwerking tussen de KB, de nationale bibliotheek van Nederland, en het Meertens Instituut, onder leiding van senior-onderzoeker Nicoline van der Sijs.

De totstandkoming van deze aanwinst was een monsterklus: ruim 200 vrijwilligers hebben de afgelopen vijf jaar zo'n 6000 kranten, met maar liefst 18 miljoen woorden handmatig overgetikt. Dankzij dit monnikenwerk kunnen gebruikers van Delpher voortaan veel gemakkelijker informatie vinden over bijvoorbeeld wolven of epidemieën in de zeventiende eeuw, en over de vele gevechtshandelingen in binnen- en buitenland. Ook kunnen ze nazoeken welke producten uitgevers, makelaars en kwakzalvers in advertenties aanboden.

Geschiedenis van de krant

In Nederland worden er al vele eeuwen kranten uitgegeven. Zo verscheen de oudste Nederlandstalige krant op

14 juni 1618, de eerste concurrent zag al begin 1619 het licht. De kranten, met vers nieuws uit binnen- en buitenland, waren onmiddellijk een succes. De daaropvolgende jaren rolden nieuwe titels van de pers en de verschijningsregelmaat werd opgevoerd van wekelijks naar uiteindelijk dagelijks.

Computertechnologie en oude schriften

Al die zeventiende-eeuwse kranten stonden al geruime tijd op Delpher, tot nu toe waren ze echter niet tot nauwelijks doorzoekbaar. De computertechnologie waarmee de kranten automatisch waren gelezen, kon namelijk niet overweg met de oude schriften waarin de kranten waren gezet: het gotische schrift en later een Romeins schrift dat afwijkt van het moderne. Als gevolg hiervan werden de meeste woorden die gebruikers in de oude kranten zochten, niet gevonden en áls een woord werd gevonden, stond er meestal iets anders in het origineel.

Crowdsourcing

Mensen kunnen, anders dan de computer, wél overweg met de oude schriften en het archaïsche taalgebruik. Om de toegankelijkheid van de kranten te vergroten, hebben de KB en het Meertens Instituut daarom vijf jaar geleden een crowdsourcingproject opgezet. Op het Meertens Instituut is een speciale applicatie gebouwd, via welke vrijwilligers de tekst handmatig konden transcriberen. Uiteindelijk hebben meer dan tweehonderd vrijwilligers een steentje aan dit enorme karwei bijgedragen.

David Huijzer